

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	3 frt — kr.
Félévre	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre	2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vevetnek fél.

A lap megjelenik minden kedden.

Kit választunk?

Ismét a választásokról szólunk, mert ezek a közel idők legfontosabb kérdései, melyek háttérbe szorítanak minden más eseményt.

Minő hangulattal megy Magyarország a fontos választások elé?

Azzal, hogy e választás sem lesz tiszta, mint nem volt tiszta a többi.

Mi csak játszunk a szavakkal, csak ajkunkon hordozzuk a parlamentarismust. Miként csak ezéger nálunk a szabadelvűség is, melyet mindenféle árucikk fölé aggatunk, hogy jobban keljenek el.

Vagy mondhatja-e valaki, hogy a nép zöme általában szólva szabadon érvényesíti meggyőződését?

Mondhatja-e valaki, hogy maga az értelmi osztály is, — leszámítva a vagyoniilag és állásánál fogva függetlenebb kis részt — azt tüntetheti ki Magyarországon bizalmával és szavazatával, a kit tiszta meggyőződése javasol?

Oh, boesánat! Szabadok vagyunk. Csakhogy e szabadság — tisztelet a ritka kivételnek — fényes ruha, amelybe a szolgaság szegénységét a világ előtt eltakarni szeretjük. Ott van alatta az érdek, a félelem, a megélhetés gondja, a jobb jövőbe vetett remény, kilátás, a ri-

deg önzés és számítás s a többi. Ugy magunk között otthon, amikor levetjük e fényes ruhát, lassankint előtűnedeznek s miként a haruspexek mosolygunk egymásra: micsoda komédia is ez a parlamentarismus!

És még csak nem is szégyenkezhetünk nagyon miatta. Hiszen ott a mindent eltakaró kényelmes mentés: Mit tehetünk róla?

És a szegény népnél még kevésbé lehet feltűnő ez állapot. Hiszen ő még a nevet sem ismeri a parlamentarismusnak, nem hogy érett volna reá. Mi nekünk, értelmeseeknek kellene őt reá megtanítanunk. A tiszta parlamentarismusra. Az eszmék tisztelésére. Az elvek szentségére. Az önfeláldozó hazaszeretet magasztosságára. A tisztátalan önérdék rútságára. A hazaválsági tekintélyeinek s nagy férfainak becsülésére. Az adott szó hűségére.

Vajjon megtanítjuk-e?

Most folynak a praelectioik ország-szerte. Ürülnek a kaszszák. Hiába! a tanításnak ára is van.

Csakhogy a tanítók fizetnek, hogy hallgassanak rájuk, a tanulók.

Nem is kívánhatni, hogy ingyen jöjjenek be előadásra, meztláb, rongyosan, gyalog, étlen, szomjan, ebben a nagy sárban, hidegben.

ezen korbéli értékére adatot. „Guthkeledi Vyd” mester, a csatári apátság kegyura, monostorát egy elveszett bibliáért két faluval volt kénytelen kártalanítani.*)

Mily szegényes lehetett ez időben a kötetek számára nézve egy könyvtár! Száz kötetből álló gyűjtemény már valami rendkívüli; híres tudósok 10—12 könyv birtokában boldogoknak érezték magukat. Atyák leányaiknak kéziratokat adtak hozományul s a haldoklók olykor egy-egy könyvről végrendekeztek. Mily roppant kincs lehetett az ókorban az a világhírű könyvtár, melyet az ókori tudomány és művészet középpontjává emelkedett metropolisban, Alexandriában, a tudományokat és művészeteket kedvelő és bőkezűen ápoló Ptolomeusok uralma teremtett meg, s mely az összes római, görög, ind és egyiptomi irodalmat felölelve, már Kr. sz. e. 50 évvel 900 ezer könyvtekerésre fölszaporodott könyvkészletet foglalt magában. — És ezt a világ bámulatát képező híres könyvtárt képes volt a 7. században lángok martalékává tenni Omár Kalifának vandalizmusa, azon szarvasokoskodással: „E könyvek vagy azt foglalják magukban, amit a korán, s akkor fölöslegesek, vagy nem azt, s akkor veszedelmesek.” Egyik bizonyíték a sok közül, hogy mily veszedelmes a korlátolt elméjűségnek kezében a nagy hatalom.

*) L. Dr. Balics L. A róm. k. egyház tört. M. I. h. 460. l.

„Be kell hozni” őket ország-szerte, majd megtanulják akkor a parlamentarismust s úgy megszerezik, hogy csak azon bánkódnak, miért van csak minden ötödik évben parlamentarismus Magyarországon.

A parlamentarismusnak azonban van még egy külön saját faja Magyarországon és ez a helyi érdeknek mindenek fölé helyezése.

És ez így van jól. Hiszen már a régi grammatika megdönthetetlen sarkigazsága is azt tanítja: prima persona ego (én vagyok az első). És nem is jó családapa az, aki első sorban saját családjának javát nem munkálja. Hogyan tehetne másképp a község, a bizonyos számú ego-k és családok összesége?

Aztán meg az öt évi cyculus idejének legnagyobb részén át a képviselőknek úgy sincs egyéb dolga, mint kizárólag a helyi érdekek gondozása.

A haza?

Az majd csak megél magától is, ha mi megélünk. Hiszen mi képezzük a hazát.

És ebben az elvben van bizonyos philosophia, s eszerint van bizonyos igazság. Csak kettő hiányzik: a politikai morál és parlamentarismus.

Elvek szerint sorakozni, eszmé-

Magyar fajunk dicsőségére szolgál az a művelődéstörténeti tény, hogy a mióta csak a keresztény kultúra betette lábát Pannónia földére, könyvtárak támadtak a művelődés gőcz-pontjain. Hogy ezen dicsőségben ország-részek voltak érdemes szerzetes-rendeknek, melyek a művelődésnek tevékeny munkásai voltak, alig szükséges mondani. „A könyveket szerzeteseink másolták nagy buzgósággal; mennél több szerzetesrend telepedett meg hazánkban, annál jobban szaporodott a könyvek száma is. Míg künn gyakran a véres csaták fergetege dult, azalatt a monostor esendes czellájában a jámbor szerzetes könyveket másolt. Aki nem akar az ekével a szántóföldön barázdákat vonni: szántsa be soraival a pergament, — („paginam pingat digito, qui terram non proseedit aratro”) — tartotta a bevezések egy régi regulája.**)

„A monostorok és kolostorok részére rendszabály volt, hogy könyvtárt rendezzenek be***) — Ezek után egy esepet sem lep meg bennünket, ha az 1884. évi könyvtári statistika a szerzetes-rendek könyvszeretét fennen magasztaló azon adatot konstatálja, hogy a magyarországi r. k. szerzetes-rendek 149 könyvtárral bírnak, melyekben — a középiskolák kivételével — 741,434 kötet könyv találtatott. Ez a számadat nem lephet meg,

**) Balics i. m. II. k. II. r. 549. l.

***) L. u. o.

TÁRCZA.

A könyvtárakról. *)

Irtta: dr. STEINBERGER FERENCZ.

II.

Dicső vívmánya volt az a szellemnek előre törekvő munkájában, hogy könnyebben kezelhető papirlapokhoz juthatott. De mily messze állt azon gyorsaságtól, melylyel a mai gyors-sajtók sokszorosítják a láthatóvá lett gondolatot. — Betűről-betűre vetni a gyarló író-lapon a vonásokat, hogy lekötve a gondolatot, azt áthagyományozzák az utódokra, — óriási munka volt ez, melyet a termékek magasra becsülésének érzete volt képes meg-bírni. De amely népben megvolt a műveltség méltatásának érzéke, ott nem hiányzottak a nagy fáradsággal írott könyvek. A régi Athenben és Rómában is voltak már könyvkereskedők és üzletszerű könyvmásolók. Ha a könyvkereskedőnek valamely munka több példányára volt szüksége, 100 és több másolót rendelt, kiknek egyikök a szöveget egyszerre tollba mondotta.

Könnyen elképzelhető, hogy milyen ára lehetett ez időben egy-egy könyvnek. A drága könyveket templomokban és könyvtárakban olykor odaláncolták. Magyarország kultúr-történetünk lapjain is találunk a könyvek

kért küzdeni, melyek az összesnek javára szolgálnak. Ez a parlamentarismus.

Ez elvekért mindent feláldozni, vele győzni vagy bukni, ez a politikai moral.

A haza minden előtt! Ez a jelszava mind a kettőnek az elvek küzdelmében.

És mind a kettőnek nagy gyengeségére és hanyatlására, a társadalmi és kormányzati viszonyok nagyon beteges állapotára vall mindenütt, ahol az ellenkező elv jut uralomra.

Bizonyítja azt, hogy a nép zöme nem hisz többé az igazságnak, jognak győzelmében, hanem pártszolgálatok alacsony béreért hiszi csak kivivhatónak; nem hisz az elvek szentségében, hanem az opportunismus elvtelen alkuvásárában; nem áldoz a jövőnek, hanem megragadja a jelent, mely kárpótlásul a jövőért legalább most biztosít számára drágán megvásárolt silány előnyöket.

Szomorú képek ezek, de valók. Hogyan segítsünk a bajon?

A törvények reformálása által?

„Oh világboldogító te! — mondá Montalembert a francia képviselőházban — azt mondd, a törvényeket, a társadalmat kell előbb reformálni! Te nagy férfit, mikor fogod előbb tenmagadat reformálni?”

Nem jó törvényeket ígérj és adj nekünk, hanem jó embereket és jó képviselőket adj nekünk és akkor a társadalmi reform önmagától fog bekövetkezni és elérkezik magyar hazánkra a politikai moral és tiszta parlamentarismus korszaka.

Jó embereket választatok tehát polgárok és lesznek jó törvényeitek, lesznek törvényeiteknek jó végrehajtói.

A jó embereket pedig nem a pártvallás teszi jókká, amely vallásban sokszor ninesen üdv, csak kárhozat, — s nem is valamely bi-

amidőn tudjuk, hogy a ker. kultura megalapításában apostoli buzgalommal fáradozó királyaink a műveltség terjesztésére a buzgó híthírdetés élő szava mellett a könyvtárak alapítására is kiterjeszték fejedelmi gondjait. Sz. István király, midőn a könyvek oly ritkák és drágák voltak, a pécsváradai monostornak 37 könyvet ajándékozott. — A legelső magyarországi nagy könyvtárban, a panonhalmi apátságban, királyaink adományozása és a szerzetesek munkálkodása következtében 1093.-ban már 72 kötet kodex volt. Vetekedett vele a bakonybéli apátság könyvtára.

Büszke nemzeti önérettel mutatunk azon dicsőséges korszakra, amidőn Mátyás királyunk hírnevének varázsa, műveltségének messzesugárzó fénye és a tudósok felé hajló vonzalma oly diszes társaságát teremté meg a tudósok- és művészeknek, hogy az Alpeseiken innen nem volt oly művelt nép, mely a nemes pannonok nagyszámu művelt osztályának dicsőségét tulszárnyalta volna. És a tudományt kedvelő és művelő nagy Mátyás király a műveltség terjesztésének nélkülözhetlen tényezőjeként tekintette a könyvtárt is; aminek fényes bizonyága az a páratlan Corvin könyvtár, mely diszben, belértékben, sőt kötettségére nézve is egész Európában a legelső könyvtár volt e korban; oly könyvtár, amelyből a Mediciek és Sforzák is sok másolatot készítettek s mely Urbino nemes herezegének példányképül szol-

zonytalan külső társadalmi becsület zománca, amely sűrű tapasztalat szerint hirtelen, váratlan oly sokszor lepattan, s nem is valamely gazdagságon, fényen, külső szereplésen alapult ingatag tekintély, — mely belső érték nélkül oly hamar összeomlik, hanem egy mindennél szilárdabb és biztosabb vallás: a vallás, a vallás gyakorlata, amely megnemesíti a pártokat, szentté teszi az elveket, szilárdá a becsületet, tekintélyt, s pótolhatatlan forrása a jognak, igazságnak, szabadságnak s egyedüli támasza s megmentője a politikai moralnak és tiszta parlamentarismusnak.

Ilyet választatok!

·Y

Színházunk megnyíléskor.

Ama nagy és maradandó alkotások közt, miket városunk az utóbbi években létesített, nem kis büszkeségünket képezi: a mi színházunk.

Szatmár városa mindig lelkes pártfogója volt a nemzeti színészetnek. Levéltárunk érdekes adatokat szolgáltathat afra, hogy városunk már abban az időben is, mikor hazánkban a színészet mostoha körülmények közt alig kezdett élni, már áldozatokat hozott érte s lelkesedéssel fogadta és pártfogolta Thalia papjait.

A mult hagyományaihoz hiven, az előrehaladott korhoz méltóan tette meg áldozatát e város most is, midőn a nemzeti színészetnek diszes palotát emelt s azt magasztos czéljainak immár ünnepek közt ezennel megnyitja.

Ez alkalommal jól esik hazafias érzésünknek nyílt kifejezést adni s önérettel megmondani mindenkinek, a kiket illet, hogy városunk e nemes eszelekedetével is megmutatta, hogy vezérszerepre van hivatva a haza e tájékán, hogy van képessége és érzéke ahhoz, mint kell áldozatot hozni a nemzeti érzés és a mi ennek lelke: a nemzeti nyelv érdekében.

Am, midőn ez örömeinknek, jogos önérettünknek kifejezést adunk, nem mulaszthatjuk el egyszersmind nyíltan kimondani amaz óhajtatásunk és reményünknek is, hogy a művészet e csarnokában sohasem fog a színészet olyan utra tévedni, hova legszentebb érdekeink megsértése nélkül követnünk nem lehetne.

gált híres könyvtára megalapításában, 55 ezer kötetre teszik a Corvina kötetekinek számát, melynek gyarapítására évenként 33 ezer arany forintot fordított a nagy király; harmincz embert pedig folyton másolással foglalkoztatott.

A könyveket előszeretettel gyűjtő nagy királynak s vele az összes tudományos világnak kapóra jött a kutatásban fáradhatatlan emberi elme legújabb dicső vívmánya, a könyvnyomtatás föltalása, melynek dicsősége tudvalevőleg Guttenberg János nevéhez fűződik.

Ezen hatalmas segédeszközzel kezökben, a műveltség után törekvő nemzetek hatványozó sikerrel gyarapíták könyvtáraikat. A magyar nemzet is soha ki nem alvó, a zivataros századokban ugyan hanyatló, de a jobbra fordult időkben ismét növekvő szenvedéllyel vett részt a nemes kulturális versenyben, úgy, hogy ma Magyarország könyvtárak tekintetében, ha nem is a leggazdagabb, de mindenesetre a gazdagabb országok közé tartozik. A műveltség fáklyáját magasan lobogtatni hivatott főpapjaink, magasabb képzettséggel bíró főuraink, tudósaink, intézményeink, szóval mindazok a tényezők, melyek részt követelnek maguknak a nemzet kulturája előbbre vitelében, többé-kevésbbé számottevő könyvtárakkal rendelkeznek. Egy-letek, testületek és nemzetek kulturális fejlődése párhuzamosan haladt a könyvtárak gyarapodásával. Viszont a könyvtárak mi-

A színészet csak akkor felelhet meg magasztos hivatásának, ha az igaz, jó és szép szolgálatában áll. Mihelyt ez alapról letér, nem csak elveszti mivelő, jótékony hatását, de határozottan kárára lesz a társadalomnak.

Ha valamikor, úgy különösen ma van arra szükség, hogy a színészet a társadalom minden rétegére jótékony befolyást gyakoroljon.

Ebben a korban, mikor a kenyérgyűzelem nehéz volta annyi lelket a meghasonlás sötét utvesztőjére kerget, mikor a családi élet romjai felett szomoruan tünődünk, mikor a munkás nép harezi moraja a távolból felénk hangzik: szükséges, hogy ez a csarnok valóban tiszteletreméltó temploma legyen a művészetnek.

Ki kell üzni onnan minden olyant, a mi a tiszta erkölcsöt, a nemes izlést csak távolról is sértené. Legyen az a csarnok egy oly hely, hol tanuljon az ifju generacio a haza multjain lelkesedni, annak jövőjeért küzdeni; hol a csüggedő lélek felemelkedik s még az idealisért lelkesedni is tud. Ne legyen ezélja ott a színészetnek: még jobban leverné a csüggedő embert, beletaszítani még mélyebben az anyagiasság iszapjába, hol — fájdalom — megszűnik minden magasabb czél, minden nemesebb és idealisabb gondolkodás.

A polgárság filléreiből épült ez a csarnok. A hozott áldozatnak csak egy lesz értéke, ha a polgárságban is felköltjük és erősbitjük a hazafias érzést, a magasabb ezélokért való lelkesedés eszméjét, a polgári erényeket stb.

Soha egyetlen alkalom ne kínálkozzék e csarnokban arra, hogy a trágárságnak, a pikánságnak is lehessenek tapsolói. Meg kell követelnie a közönségnek, hogy oda bár mikor bátran vezethesse be családját, hogy ne legyen oka pirulni, mert gyermekeit, leányait is magával vitte.

Szóval azt óhajtuk, hogy a színészet találja meg a maga igaz utját ama falak közt, legyen e nehéz időkben felemelő hatással reánk és ne sujtson, keserítsen vagy éppen önmagunkkal meghasonlásba ne hozzon.

Ilyen uton haladva a színészet a legnagyobb pártolásra érdemes. Mert nem csak szórakozást nyújt, de tagadhatatlanul nemesítő hatással van a közönségre s annak izlését nem kis mértékben fejleszti.

Mi mindenkor érdeklél fogjuk kísérni a színészet működését. Saját körünkben mindent elkövetünk annak virágzása érdekében.

De tesszük ezt addig, míg az általunk megjelölt uton és irányban halad.

Mihelyt észrevesszük, hogy erről az utról letér, — hogy a mai szokások szerint

lyensége fokmérője a tulajdonos tudomány-szeretetének és visszfénye szellemi látókörének, ha csak nem a hiúság véteti meg vele a könyvet, mint a hogy a vadász pénzen veszi meg azt a nyulat, melyet nem az ő fegyvere ejtett el.

(Vége köv.)

Módos uram baja.

Alig hallható, félénk kopogtatás után megnyílt az iroda ajtaja s belépett azon a szobába Módos Mihály uram.

— Szerenesés jó napot kívánok — szólt, miután betette az ajtót maga mögött s zavartan forgatva kalapját a kezében, megállott egy helyben.

— Jó napot, Módos gazda! Hát mi jobban jár nálunk?

— Én, kérem alássan, abban a kis izében... a peremben... az asszonygyal... hiszen tetszik rá emlékezni?

— Igen, emlékszem. Lejött az itélet, a legfelső, a mi ellen nincs többé apelláta.

— Kie lesz a gyerek? — kérdezte mohón.

Mert tudnunk kell, hogy Módos gazda válopert indított a felesége ellen.

— A gyerek? Hát biz azt az asszony-nak itélték oda.

Elhalványult e hirre az ember arca. Majd hogy el nem dőlt az a nagy megter-

— a sikamlós, erkölestelen darabokkal igyeksenek a pénztárt megszirozni, mi kérelhetlenül reámutatunk a bajra s közönségünket el nem mulasztjuk figyelmeztetni, hogy a tett áldozat mily czélok szolgálataiba állott.

X.

H a z á n k.

Az országgyűlést szertartásos fényvel és trónbeszéddel jan. 5-én zárta be a király. A trónbeszédben kiemelte ő felsége a pénzügyi egyensúly helyreállítását, mely az 1890. évben éretett el. Megelégedéssel közli, hogy az összes hatalmakkal barátságos viszonyban állunk. Saját érdekünk biztosítása azonban megkívánja azt, hogy véderőnk a szükséghez képest fejlesztessék. Az elért eredmények között felsorolja a kereskedelmi szerződéseket Németországgal, Olaszországgal, Svájccezzal és Belgiummal; az állami vasuthálózat nagyobb kiterjesztését és a díjszabás leszállítását, helyi vasutak építését; az árvizek pusztításai ellen tett és teendő intézkedéseket; a fogyasztási adók szabályozását s italmérségi jog megváltását, a Horváth- és Szlavonországgal fennálló pénzügyi egyezmény megújítását; a közigazgatás rendezésére irányult kísérletet, melynek a legfontosabb rész az állami feladat és kinevezés elve törvénynyé lett; a bírói és ügyvézi szervezet átalakulását; a királyi táblák és főügyészségek szétosztását; a birtokviszonyok és telekkönyvi állapotok rendezését; a közoktatás és közművelődés terén tett rendelkezéseket; végül az országgyűlés korai feloszlásának okául azon óhaját említi fel a trónbeszéd, hogy az előkészített reformjavaslatok az országgyűlés által mielőbb teljes higgadsággal és minden félbeszakítás nélkül legyenek tárgyalás alá vehetők. Feltűnő és felette jellemző, hogy a trónbeszéd az egyházpolitikai actualis kérdésekről, melyek pedig oly jelentékeny helyet foglaltak el a múltban és a napirendről le nem térve, most is aggodalom és nyugtalanság tárgyai, egy szót sem szól; beállani készülő vihart megelőző szélesendő-e ez? Vagy a kérdéseknek már végbement megoldásának jele? Ki tudná megmondani? Az új primás székét még nem foglalta el. Most erősíti nemes lelkét a nagy feladatokra, a pártusák mind magasabban csapkodó zajában, ő a szent magányban, az Isten színe előtt, szent kegyelmét, tanácsait kérve a bekövetkezendő kétes küzdelmekre. A vezér még nincs a sereg élén; szanaszét küzdenek rendezetlen, apró csoportokban a közkatonák a rendezett seregek ellen s csak a jajszó hallatszik itt is, ott is mind sürűbben a kapott sérelmekre. Majd felzudul a nemes fáj-

mett máhók ember. Szereneséjére a fal mellett állott s abban megtámaszkodott valamiképen.

— Hej, az az asszony! Az én kicsi Juliskám elrabolta tőlem... Aztán oda kell adnom.

— Persze hogy oda. A törvény rendeli. Abban meg kell nyugodnia.

— Hiszen ha csak annyi volna. De hogy bánik az a... az az asszony a gyermekkel! Nem jó helyen lesz ott! Meglássa, elpusztul a kis féreg, idő nap előtt elmegy... nem állja ki az anyja mellett. Én sem...

— Nem kell mindjárt kétségbe esni. Néha-néha Módos gazda is meglátogatja... no, a gyermeket értem — mondám neki, amint tiltakozni akart. Azt hitte nyilván, hogy az asszonyt gondolom. — Aztán a kis Juliska is szereti az apját, kimegy hozzá. Meglássa, jól lesz minden.

— Ha jól lesz! Az Isten tudja. Hát aztán mikor kell kiadni?

— Minél előbb, még ma. Különben erőszakkal veszik el. Ezt kerülnünk kell.

— Ha már kell, odaadom. El is viszem a házig, de oda, ő hozzá be nem teszem a lábamat, ha mindjárt megölnek is, nem...

— Az nem is szükséges, majd én átadom az anyjának. Várjon reám ma este, ha elvégzem a dolgomat, elmegyek.

Minden jókat kívánt és eltávozott.

dalom egy hatalmasabb hangja s végig rezzen az országon. Ebredjétek! Szervezkedjétek! Nincs veszteni való idő. Fel! a cselekvésre! Az ellentábor meghökken; mi szokatlan hang üti meg füleit! Aztán kicsinylőleg tér ismét magához: Hát csak ennyi!... De a hangra hang támad s haladtában mindig jobban erősödik, míg csak egyszer sereg két nyomában, mely diadalmasan tör előre megtépett, elvesztett jogainak visszaszerzésére. Bizunk e hangban, várjuk a vezért, addig pedig készüljön serényen, imával, tettel, szóval, tollal mindenki méltó fogadásukra.

Schopper rosnói püspök körlevele. Midőn lapunk megelőző 1. számának vezércikkében a katolikusok magatartására vonatkozólag a közelgő választásokon nézteinket kifejtők, nem tudtuk és vártuk, hogy azok nálunk épen most hasonlíthatatlanul nagyobb tekintély által is vallva és hangsúlyozva lesznek. Azóta bejárta már az országot egy hatalmas és lángbuzgalmú szózat, Schopper rosnói püspök körlevele, melynek hallatára megdobbant minden igaz katolikus szíve. Ha terünk engedné szeretőnk azt betűről-betűre szószerint közölni, hogy ébredjen valahára népünk mély szendergéséből. A „Magy. Állam” után közlünk belőle mégis néhány pontot.

Miután az egyházáért buzgó püspök a körlevél bevezetésében röviden vázolvá a magát felekezetlennek nevező kormány jogszértlő eljárásait a kath. egyházzal szemben, kiemelte a papság hithű, szilárd és nemes magatartását a küzdelemben, így folytatja:

„És most mit mondjunk a jövőre nézve? A magyarországi katolicizmus egét veszélyes felhők borítják és szomorú események fenyegetik az egyház láthatárát. Ennek beigazolására elégséges lesz a rajtunk ejtett sérelmek egyszerű felsorolása.

Jogainkat biztosító hazai törvényeink és cs. kir. legk. szabályrendeletek figyelmen kívül hagyatnak; más törvénybe mindenfélék belemagyaráztatnak, csak hogy egy gyanus rendelet igazságának látszaja megmentessék; — a kath. tudomány-egyetem, melynek katolikus eredetét maga a magas kormány sem merte soha tagadni, elkoboztatott; — az egyetemi kath. főgimnáziumból, valószínűleg a „Gleiches Recht, für alle” főle jogi elvnel fogva a kath. paptanárok kizárattak; — a vallás- és tanulmányi alapot — melyek természetét az országgyűlés már ismételtén megvizsgáltatta és mindannyiszor katolikusnak bizonyultak — a kormány saját rendelkezésére lefoglalta; a kath. iskolák államosítottak és e tekintetben egy protestáns szuperintendes azon bátorságot vette magának, hogy a katolikusoknak azt merte szemükbe dobni, hogy ninesenek középiskoláik; — a kath. autonomia és a papi kongrua

Mikor elvégeztem dolgomat, elmentem Módos Mihály házába, hogy a leánykát elvigyem anyjához.

Módos ott ült egy széken és szólanul nézte a gyermeket, ki gondatlanul játszadozott a szoba közepén egy kis bábujaival. Bámulva tekintett rám félénk szemével.

— Megint nem a mama! Apa, mikor jön anyám?

Ki tudja, hányszor kérdezősködött már az édes anyja után.

Ugyan meg fog örülni, ha meglátja még ma este.

— Rég nem láttad a mamát, kicsikém? — kérdeztem tőle. — Ha jól viseled magad, nem sokára meglátod.

— Eljön?

— Mi megyünk hozzá.

— Apám, menjünk.

Ott hagyta játékszerét s atyjához futott, felriasztva azt gondolataiból.

— Hát menjünk.

Elindultunk a sötét utcákon s végre megérkeztünk az asszony lakásához.

Bevezettem a gyermeket és átadtam az édes anyjának.

Milyen szeretettel ölelte, esókolta meg szülőltét. Hogy sirt és nevetett örömeiben, hogy dédelgette a kis teremtet!

A gyermek pedig mintha megérezte volna, hogy még hiányzik valamije, így szólt hozzám:

ügye évről-évre elodáztatik; — minden kath. mozgalom — habár csak közvetve is — elnyomatik; — a pápai rendeletek kihirdetését és a püspöki kar közös körlevelének kibocsátását megakasztották, a szülők Istenadta természeti jogát egyszerűen konfiskálták; — a katolikusok ezreinek kérvényeit figyelemre sem méltatták, válaszra sem érdekesítették.

Egyházunknak ecsetelt szomorú mai helyzete nyugtalanítja nemcsak a papokat, hanem jó lelkű világi hiveinket is, kik oda törekednek, hogy kettős kötelességüknek, a haza és egyház iránti szeretetnek eleget tegyenek.

Eltekintve minden egyébtől, már a főtartási ösztön sürget, hogy a bajok elhárítására törekedjünk. E célra nem elég a sópáncodás, a panaszos jajgatás, hanem minden törvényesen megengedett becsületes fegyver felhasználandó.

Midőn a katolikusok egyházuk lefoglalt jogait visszahódítani törekednek, nem kiváltságot kérnek, hanem az alkotmány biztosította szabadsággal élnek; — a lelkiismeret szabadságát védik az elnyomatás ellen.

De miként segíthetünk a tagadhatlanul létező bajokon?

Válasszunk komoly, képzett, önértetes, jellemes, nem saját, hanem a haza érdekét szívükön hordó honpolgárokat, kiknek hazaszeretetőik nem ámitó frázis, hanem szíveikben gyökerezik.

Ézután utasítja a püspök papjait, hogy mindenekelőtt igyekezzenek községeknek választó polgárait összehívni és pedig minél előbb, nehogy a lesben álló néprontók a választókat elcsábítsák. — Figyelmeztessék hiveiket a helyzet komolyságára. — Birják rá hiveiket, hogy alkotmányos választói jogukkal mindnyájan éljenek; mert a haza és a vallás érdeke forog kockán. Mindkettő javát megvédeni, biztosítani minden keresztény embernek szigorú kötelessége.

A személy választására nézve azon általános utasítást adja, hogy nem sokat törődve avval, hogy mely párt felé hajol a képviselőjelölt, azon kérdést intézzék hozzá: vajjon késznek nyilatkozik-e üldözött egyházunk érdekeit, jogait megvédeni? Hajlandó-e sérelmeink orvoslása végett benyújtandó törvényes alapon nyugvó kérelmeiket támogatni?

És válaszszanak bárkit is, mindegyiktől kérjék, hogy nyilvánosan, becsület szavára kötelezze magát és ez ígérését a választókerületi papság előtt írásba is foglalja, hogy minden törvényen alapuló, igazságos ügyeinket mindenkor támogatni fogja, nemesak negative, elmaradása által az ellenséggel nem szavazva, de pozitive, „mellettünk” folszó-

— Bácsi, hát apám hol van?

— Elment, majd eljön ő is, csak jó légy.

A többit az asszonyra bízam. Vigasztalja, biztassa tovább ő. Elvégre is én elvégeztem dolgomat. A többi énhozzám nem tartozik.

Mikor betettem az ajtót és az utcára léptem, Módos egy ablakon át nézett be a szobába. Nézte, hogy mi történik ott.

Meglátott és egy kissé elrestelte magát.

— Azt néztem, hogy mit csinál a gyerekekkel. Látom, hogy meg fogja becsülni. Menjünk.

Egy pár lépéssel odább mintha hirtelen valami eszébe jutott volna, így szólt hozzám:

— Nekem erre kell menni, egy kis dolgom van. Jó éjszakát kívánok.

Ott elváltunk.

Hogy hova ment, hogy mi történt azután, nem tudom.

Másnap alig hallható félénk kopogtatás után megnyílik az ajtó s belép Módos Mihály uram, szemén egy átvirrasztott éj nyomaival.

— Jó napot, módos uram! Hát mi baj van már megint?

— Semmi, tessék elhinni... de nem haragszik-e meg, ha kimondom: nagyon szeretem azt a szegény gyereket. És aztán...

Kurtz M.

lalva, mellettünk szavazzanak is. Képviselőnek különben is szoros kötelessége levén, hogy választóinak és ne saját érdekeit képviselje.

Az egyház és haza nevében kérve-kéri végül szeretett testvéreit, hogy tekintve mindkettőnek komoly helyzetét, senki és semmi által ne zavartassák magukat, hanem a szavazási urnához való járulást szoros honpolgári kötelességüknek ismerve, az ámitástól és aljas vesztegetésektől megóvott hiveiktől környezve, adott tanácsai értelmében, azon öntudattal lépjenek a választási urnához, hogy egy igen fontos kötelességet teljesítsenek nemcsak ránk, de gyermekeik, unokáik és a jövő nemzedékre nézve is.

A nemzeti párt is kibocsátotta már programját; czimének megfelelőleg az 1867. kiegyezés alapján erősen hangsúlyozza minden irányban az erőteljes nemzeti politika szükségességét Ausztriával szemben meghunyászkodó irány helyett, melyet a kormánypártnak szemére vet. A közigazgatás terén a joghatósággal ellátott megyei és járási tisztviselők állami kinevezését hangsúlyozza. Egyházipolitikai tekintetben programja a következő: „A szabadság elvét akarjuk érvényesíteni a lelkiismeret és a vallás terén, mely erkölcs-nemesítő befolyását csak így érvényesítheti teljesen. Az egyházak történelmileg fejlődött önkormányzatát tiszteletben tartjuk és annak áldásait azokra is ki akarjuk terjeszteni, akik azzal még nem bírnak; de kötelességnek tartjuk öröködni a fölött, hogy az egyházi autonómia soha és sehol államellenes törekvéseknek köpenyegéül ne szolgálhasson. A teljes jogegyenlőséget és viszonyosságot az összes vallásfelekezetre nézve érvényesíteni kívánják, annak minden consequentiájával.

A zsidók. A fővárosi zsidó ifjuság kezdeményezésére Budapesten népes gyűlést tartottak, megvitatta és elfogadva egy memorandumot, melyben a zsidó hitfelekezet törvényes egyenjogúsítását követelik; ennek következményeképpen a többi között azt, hogy Magyarországon a kereszténynek zsidó hitre is szabad legyen áttérni, a főrendi házban felekezetők is képviselve legyen, a hivatalos fogadtatásoknál küldöttségeik a felekezetek sorában foglaljanak helyet stb. Fő érvök az, hogy a zsidók a felekezetekkel egyenlő kötelezettségeket teljesítenek, aztán a demotratia, melyet a ki komolyan vesz, annak alig van actualisabb feladata, mint a zsidóság sorsának megjavítása.

Külföld.

Olaszország. Nápoly. Sanfelice Vilmos nápolyi cardinális érsek, kivel püspökünk ő méltósága mult évi római utazása alkalmával Rómában szerencsés volt ismerkedhetni, m. évi december hava 22-én kelt és püspökünkhöz intézett kegyes levelében ezeket írja: „Kellemesen fog Tégedet érinteni, midőn közlöm Veled, hogy az imént mult november havában itt Nápolyban az első Oltáriszentség gyűlése (congressus Eucharisticus) tartott. Minden várakozásomat felülmutta az eredmény. Az Ur Isten megengedte, hogy ezen gyűlést nagy ünnepelességek között a főpapság, a clerus és a hivek nagy részvéte mellett tarthattuk. Jelen voltak: két cardinális, több, mint hatvan püspök. November 19—23, vagyis négy napon át a legméltóságosabb Oltáriszentség nyilvános imádásra kitétetett. November 20-án tizenkétezer hívőnek sajátkezüleg osztottam ki az élet kenyerét. Az utolsó napon a cardinálisok, püspökök, papság és a buzgó hivek váltakozva az egész napon át példás rendben a legnagyobb áhitattal imádták az Oltáriszentségben jelenlévő Ur Jézus Krisztust. A zárünnepelesen az Oltáriszentség körmenetileg vitetett körül a városban és 100,000 hívő vett részt a processión.” Ő Eminentiaja, a cardinális érsek így fejezi be levelét: „Ezek után lelki vigasztalásodra nem hallgathatom el, hogy az egész ünnepeles és a gyűléseken tartott beszédek nyomtatványban is meg fognak jelenni, melyet én Neked legközelebb megküldök.” — Mit a cardinális ígért, meg is történt; az említett

nyomtatvány megérkezett ide. Czime ez: „La Liberta Cattolica“ (A katolikus szabadság). Numero unico. Novembre 1891. 24 lap. Mottója sz. Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt leveléből: Ubi spiritus Domini, ibi libertas. — Röviden közöljük tartalmát. Első helyen áll Ő Szentségének XIII. Leo pápának apostoli levele, melyben a congressus megtartásának szándékát dicséri és helybenhagyja. Ő szentsége eme leveléből csak néhány sort idéztünk, hogy lássuk és értsük, mely indokból tartatnak eme congressusok, amelyek eredete Franciaországban keresendő. A pápa ezeket mondja: „Mi lehetne dicsőbb és magasztosabb, mint arra törekedni, hogy a hivek serege az oltári szentség titkát, melyben Krisztus Urunk lelkünk táplálására mennyei eledelt adott, hogy életünket, melyhez lelkünk fűződik, védelmezni és fentartani képesek legyünk, mindinkább és inkább látogassa és imádjá. Az Údvizítő örök és látható áldozatot szerzett anyaszentegyházának, mely áldozat által bűneink kiengeszteltetnek és a bűntetések, melyeket az Isten igazságossága követel, Isten irgalma által elengedtetnek. Alig lehet hasznosabb és üdvösebb jelen szomorú napjainkban — így folytatja Ő Szentsége — mint azon lenni, hogy a megbántott Isten ellen elkövetett bűnök ily módon jóvá tétessenek és az Oltári szentség buzgó imádása által az Isten kiengeszteltessék.”

A pápa levele után közöltetik a nápolyi érsek körlevele; továbbá a congressus programja, az egyes gyűlések lefolyása és az azokra tartott lelkes beszédek, valamint a congressusra megjelent főpapok, egyháziak és világi kitünőségek névsora. Végre a székesegyházban tartott ájtatosságok s legvégül a zárprocessió és a 12 ezer hívő ünnepeles megáldoztatása az érsek által.

A turini buzgó katolikusok szép ellentűntetést rendeztek a kormány által felbujtott római csészeléknek a zarándokok ellen október hóban intézett tüntetésével szemben; 20,000 aláírással ellátott albumot és 60 drb husz frankos arannyal telt erszényt nyujtottak át kiengesztelésül a pápának.

Belgium. Mióta kath. kormány áll az ország élén, szép lassanként hanyatlani kezd a szabadkőművesek hatalma is. Szépen egymásután szorítják ki őket a parlamentből, a községek tanácsstermeiből s az iskolákból. Természetes, hogy tökéletes kiirtásuk még csak nagy idő alatt fog bekövetkezni; de már az is felette biztató, hogy egyes városokban „szünetelni kell a munkának”, mert az illető páholyoknak nem maradt egyetlen működő tagjuk sem. E páholyok bukása fő részben a helyi papság buzgóságának tudható be, mely papság szerető gondal környékezte a tévelygő hiveket és nem nyugodott, míg vissza nem vezérelte őket a nyájba.

Laveley Emil, hirneves belga nemzet-gazdász, kinek több műve közül a „Kormányformák” cz. a m. t. akademia kiadásában magyarra is lefordított, a napokban meghalt. Nevezetes azon mondása: „Erkölesök nélkül nincsen szabadság, vallás nélkül nincsenek erkölcsök, ezt bizonyítja a történelem.” (83. lap.)

A belga katolikusok a rabszolga-kereskedés megakadályozása érdekében ismét erőlyesebb actiora készülnek. Hirneves vezérök Woest, volt miniszter, Rómában a pápa ő szentségével hosszabban értekezett ez ügyben a teendőkről.

Lengyelország, már ugyan a régi, mert most csak névben él, nemzeti nagy gyász-ünnepre készül. A jövő évben lesz 100. évi fordulója e jobb sorsra érdemes ország felosztásának. Mivel azonban már sirniök sem szabad, különösen Oroszországban és némileg Poroszországban sem, hát csak akkép fognak kifejezést adni fájdaluknak, hogy megülik e korbéli nemzeti nagy hő-süknek Koscuskónak emlékűnnepét.

Franciaország. A szentszék és Franciaország közt egy távirat szerint a következő egyezmény jött létre:

A franciaia kormány kötelezi magát, hogy az egyház irányában barátságos politikát követ s a konkordátumot hiven meg-

tartja. Ezért a szentszék mindenekelőtt megakadályozza azokat a tüntetéseket, melyekkel a püspökök Gouthe-Soulardnak elégtételt akarnak szerezni; másodsor meg fogja akadályozni annak a kollektiv iratnak a közvétételét, melyben a francia püspöki kar a nancyi érsek javaslatára a vallási kérdést és az egyház és állam közti viszonyt fejtegetni akarja és harmadsor meg fogja akadályozni a választási katekizmus terjesztést, melyet több püspök kiadott.

Franciaország is megtalálta a maga Pfiufsichát, az első hazai takarékpénztár milliomos sikkasztóját. Csakhogy nálok Werner Cesarnak hívják. Husz éven át volt pénztárosa a Hoskier bankháznak, mely feltétlenül megbízott a modernül becsületes férfiuban. S ez négy százezer frank elsikkasztása által igazolta be, mennyire méltó volt e bizalomra. Érdekes, hogyan vezeti be ez esetet egy magyar napi lap, amely pedig épen nem nagyon iparkodik a valódi becsületességnek egyedüli alapját a vallást apolgatni. „A század végének a levegője — így szól — ugyancsak termi a gazembereket. Ha a divatból immár kiment (dehogyan ment, hiszen ugyancsak termi a gazembereket) Mefisztónak eszébe talál jutni, hogy kissé szénnezzzen földfelületi birtokain; bizonynyal vígan fogja dörzsölni a kezét annak láttára, hogy mekkora termése van az általa elvetett „jó” magoknak. Talán még el is szégyenli magát itt-ott, ahol mestereire akad, pedig több mint bizonyos, hogy akad. (Bizony akad!)

Mi ujság?

— **A szatmári püspöki papnevelő intézetben** a szokásos félévi vizsgálatok az egyes tantárgyakból a következő sorrendben tartatnak: F. hó 11-én az erkölestanból, 12-én a szentirási magyarázattanból; 18-án az egyháztörténelemből; 19-én a hitanból, 25-én a neveléstanból; 26-án a bölesészetanból.

— **Rácz István,** nyugalmazott plébános, a szatmári egyházmegyei róm. kath. pápság Nesztora; f. hó 6-án korához méltó példás ájtatossággal ünnepelte meg születésének 90-ik évfordulati napját.

A tiszteletré méltó aggastyán e nap reggelén d. e. 9 óra tájban megjelent püspökünk őméltósága magánkapolnájában, hogy ottan a sz. miseáldozat bemutatása alatt a Simeoni magas kor elérteért Istennek hálát rebege, egyszersmind a főpásztornak apostoli áldását s ez áldással az égnei kegyelmét élete alkonyára is kinyerje.

Miután őméltósága főpásztori áldását adta az Urnak fölönt agg szolgájára, meg akarván őbenne az egyházmegye összes papságát tisztelni, meghívta őt püspöki asztalához, s ottan őt, mint a megyei papság Nesztorát kegyes fölköszöntéssel tüntette ki.

A különben élénk lelkületű aggastyán a szivében eláradt boldogságtól meghatva s könyekig elérzékenyülve, reszketeg hangon mondott hálás köszönetet a kitüntetett kegyességért.

Tiszta szivből kívánjuk mi is neki, hogy lelki és testi erőben érje el a következő század küszöbét, s megérhesse egy egyháznak, mint hazájának boldogabb jövendőjét...

— **Adomány.** Rácz Pál nagy-bányai prépost-plébános a bold. e. Há m János püspöknek emelendő emlékszoborra 50 forintot adományozott.

— **Ajándék.** A helybeli kir. kath. főgymnasium madártani gyűjteménye ép oly ritka, mint érdekes madár-fajt kapott ajándékol Bossin József és Kende Zsigmond uraktól, t. i. egy-egy Sarkvidéki buvárt. (Colymbus arcticus.) E madár hazája a jeges tenger környéke, Szibéria partjai, Amerika északi partvidéke. Hazánkat vándorutjában olykor-olykor utba ejti; biologiai ismerteti fogjuk.

— **Ugron Gábor Szatmáron.** Tegnapelőtt, vasárnap este nagy számu közönség várta a Királyháza felől jövő vonatot; ekkor volt ugyanis megérkezendő Ugron Gábor, a

ben: Sülágyi István, Szentpáli Jenő, Teodorovits Zachariás és Vaszkó Elek; a visóban: Jónás Ödön, Vincze Gyula és Batin Kornél.

— **Nagy-Bányán** Wekerle Sándor volt képviselő elfogadta ismét a jelöltséget s f. hó 17-én tartja programbeszédét. — A Bortapokon megnyíló népiskola után az iskolaszék elfogadta a Veresvízen felállítandó iskola tervét is, melyet Wienerberger Géza és Riszdorfer János terjesztett be.

— **Felső-Bányán** Herr György f. é. jan. 8-án, a szentségek buzgó felvétele után, élete 78 évében elhunyt. Nyugodjék békében.

— **Királyházáról** értesítenek minket, hogy ott mult év december hó 27-én a róm. kath. lat. szert. egyháztanács és iskolaszék újból szerveztetett a magyarországi lat. és gör. szert. püspöki kar által megállapított „Rendszabályok értelmében. Három évre — a ft. egyházmegyei hatóság régebb helybenhagyásával — tizenkét tag választatott. Plebánosan és néptanítón kívül még megválasztottak: Antka István, Antka Mihály, Dóri János, Grazsalkovics Tivadar, Margaréta István, Munkácsi Károly, Penczkofer Mihály, Szőlősi Mihály, Takács Károly, Thill Gyula, Váradi László. — Ugyancsak mult év december hó 30-dikán ejtetett meg Királyháza nagy községben a Csépes István halála által üresedésbe jött jegyzői állás betöltése. A községi képviselő testület tagjai két pártra szakadtak; egy rész Németh Lászlót, másik rész Szarka Dezsőt óhajta jegyzőjének. Németh László lett a győztes és a hivatalos esküt le is tette. Ugyan itt a „Legszentebb Rózsafüzértársulat” 1889. évben rendszeresen megalakult. Jelenleg a plebániában — beleértve Nagy-Tarna fiókegyházat is — 150 tagot számlál. Megjegyzendő, hogy a tagok közé gör. szert. katolikuskok is, mintegy 15-ön beiratkoztak, kik a magyar nyelvben jártasak. Ezek is — saját gör. szert. lelkészöknél — évnegyedenként járulnak a bűnbánat és Oltári szentségekhöz. Ha társulati tag elhal, temetésén testületileg megjelennek és érette a körmenetnél a sz. olvasót közösen mondják.

— **Halmi.** A halmi róm. kath. egyház saját pénztára javára 1892. évi január 17-én a „Magyar vendéglő” nagytermében zártkörű táncvizalmat rendez, melyre a m. t. közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség nevében: Dr. Kozányi Zsigmond, Liptay Béla, egyh. tanácsos. Fényhalmi Antal, egyh. főgondnok. Adam Albert isk. főgondnok. Balogh András, egyh. algondnok. Mezei István, isk. algondnok. Kezdeté 1/28 órákor. Belépti díj személyenként 50 kr. Tekintve a nemeszettségéről kezeskedik a rendezőség ismert tapintata, bizonyára széles körű pártfogásba fog részesülni.

— **Ungvár.** Az „Ung” című helyi lapnak, a vármegye hivatalos közlönyének szerkesztését jan. 1-től kezdve Tabódy Jenő, Ungvármegye főjegyzője vette át.

— **Dobó-Ruszká** (Ungh m.) Az itteni történelmi nevezetességű templom főt. Deme Antal esperes-pleb. buzgó fáradozása folytán a közel jövőben megiljodásnak néz eléje. A hívek áldozatkészségét nagyban fokozza, hogy mélt. Püspök Atyánk megjelenésére számítanak. A renaissance stíli, sugár tornyu templom közeli megújulása az egész ország figyelmére méltó volna már csak azért is, mert a hős Dobó s neje a két márvány mellék-oltár alatt nyugosznak. A történelmi fontosságú templom érdekében, mely, lehet mondanunk, nemzeti kincs, tethetne valamit a történelmi társulat is, hogy legalább Dobó-Ruszkán hozza helyre, amit Nyír-Bátorban elmulasztott.

— **Nagy-Berezná.** Polácskó János, nyugalmazott szatmáregyházmegyei áldozópap napokban hunyt el méltó előkészület után Nagy-Bereznán, hová huzamos betegkedése miatt vont meg magát szerető rokonainál. A megboldogult 1835-ben decz. 24-én született Ungváron, 1859. aug. 6-án szenteltetett pappá. Szép tehetségű, valódi költő volt nemes iránynyal, kinek egy kötet költeményét Arany János is átolvasa s megbíráta, a legelismerőbb, s kitüntetett bíráló

megjegyzéseket írva minden költeménye után. Ez a kötet immár elkallódott; egy másik füzet költeménye nyomtatásban is megjelent; sokat irt a fővárosi és helybeli lapokba. Sajnos, hogy ritka költői tehetségeit betegsége és körülményei nem engedték teljesen kifejlenni és megizmosodni. Nyugodjék békében.

— **Avas-felső-falu.** Mint Józsefházáról értesítenek, folyó hó 7-én, az avasi értelmiség nagy részvéte mellett helyezték örök nyugalomra Avas-felső-faluban Tyuskai Pap Mihályt, felső-falusi közjegyzőt, s megyei bizottsági tagot, ki a szatmármegyei jegyzői karnak köz-szeretettel élt nesztorá, mint 1848/9-iki honvéd-tiszt, a szatmármegyei honvéd-egyesületnek tagja, jegyzői körében 29 évi hivatalos működésében népének valódi atyja, s jó tanácsadója volt.

— **Ungvár.** Ottó József, Adolf, m. k. honvéd alezredes, a m. k. munkácsi II. honvéd gyalogezred 3 zászlóalj parancsnoka f. é. január 5-én, d. u. fél 6 órákor rövid szenvedés után 51 éves korában Munkácson elhunyt. A boldogultnak hült tetemei f. hó 7-én a d. u. 4 órákor tetették a r. k. egyház szertartása szerint az ungvári sirkertben örök nyugalomra.

Különfélék.

— **Darvinismus.** Virehow híres német természettudós, a ki nemrég hazánkban is megfordult, a természettudósoknak wiesbadeni gyűlésén a darvinismus ellen feltűntetett kétféle határozott állást foglalt el. Megvallja, hogy ő csakugyan barátja volt Darvinnak és tanához hiven ragaszkodott is és jóllehet mit sem óhajtott inkább, minthogy az általa felállított elméletek tudományos szempontból kiállja a tűzpróbát, mégis sajnálattal kell bevallania, hogy ez nem úgy van és egyetlen egy érv sem hozható fel Darwin állításának igazolása mellett. Miután sorra vette a hangzatos és sok felületet fejt elbódító elmélet főérveit s rendre kimutatta, hogy egy sines bebizonyítva, így fejezi be előadását: „Darvinnak minden időben barátja valék, nem pedig ellenlábas. Csakhogy mindenkor különbséget tudtam tenni a barát és tanítvány között! Barátja, sőt támogatója lehetek ugyan valamely tudományos hipotézisnek, mielőtt az tényekkel bebizonyult; de követőjeül csak akkor esaphatok fel, midőn azt elegendő érvek kétségtelemné teszik.” Hogy miért oly népszerű mégis e pusztán sejtelmekre alapított elmélet, az nem érveinek, hanem más valaminek tulajdonítandó, a mit az elfogulatlan Carthy Justus „Anglia története korunkban” cz. művében (III. k. 446. lap) így magyaráz meg: „Sokan, a kik valóban még csak arra sem vettek magoknak elégséges időt, hogy érveit fontolóra vegyék, diadaléneket zongettek e könyvnek (Darwin könyve) csupán azért, mert azt hitték, hogy ez a könyv, a mely arra van hivatva, hogy érzékeny csapást mérjen a kijelentett vallásba vetett hitre.”

— **A socialismus** és demokrata mozgalomról Heeremann dr. Margburgból a berlini socialis congressuson 1891. júniusban akkép nyilatkozott, hogy az nem egyéb, mint Isten ostroma a műveltebb osztályok vallástalanságaiért.

— **A positivismus,** a mai időkben annyira felkapott téves bölelelet irány, a mely csak azt tartja valósnak, a mit érzékelhet, jelentékeny ellenfelére talált Flammarion Kamil hírneves csillagászban, a ki nemrég ekkép nyilatkozott: „A mi századunk vége némi-képen hasonlatos a mult század végéhez. Az elméket immár fásasztja a magát pozitívnak hirdető filozofia. Kezdjük sejtteni, hogy nincs neki igaza... Már azt hittük, hogy Aug. Comite és Littré végleg megszábták a tudom. ösvényét, a pozitív ösvényt. Vagyis csak azt ismerni el, a mit lát, tekint, hall az ember, a mi az érzékek közvetlen tanúsága alá esik; és törekedni az ismeretlen megismerésére. 30—40 év óta e szerint viselkedik a tudomány. De lám, ha érzékeink tanúságát vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy csuf hamisság az

egész. Szemünk azt látja, hogy a nap, a hold és csillagok körülöttünk forognak; pedig minden új. Mozdulatlanok érezzük a földet, holott nem az. Azt látjuk, hogy a nap a szemhatár fölébe emelkedik, bár alatta van. Halljuk a zengő hangokat; pedig a levegő csupán a magukban véve néma hullámokat hozza fülünkbe. Csodáljuk a fény és a szín hatását, mely szemünkben megeleveníti a természet ragyogó látványát; holott fény és szín voltaképp nincs, mert a mi van, az csak a sötét élet mozgása, mely látó idegünket megilleti és a villágosság érzetét kelti bennünk. Ha megégetjük a lábunkat, tudunkon kívül történik, mert a fájdalom érzése csakis agyvelőnkben van meg. Emlegetjük a hideget és meleget, bár a mindenségben hideg és meleg nincs, mert a mi van, az csak mozgás. Igy csalódnak érzékeink a valóság dolgában. Más az érzés és más a valóság. És a mi nyomorult 5 érzékünk még elégtelen is. A mindenség életét, alkotó mozgások között csak igen keveset közöl velünk... Érzékeink tehát egyrészt csalók, másrészt pl. tanúságtétel dolgában igen tökéletlenek. Semmi okunk sincsen büszkének lenni és vezérgondolat gyanánt az u. n. pozitív filozófiát magasztalni.”
Bpesti H. 1891. jun. 3.

Hasznos tudnivalók.

Mikép fertőtlenítsék magukat a lelkészek, tanítók, jegyzők és mások, ha őket ragályos betegekhez hívják? Nevezett egyéneknek sokszor oly betegekhez kell menniök, kik ragályos kórban szenvednek. Az illetők ilyenkor jól teszik, ha előzetesen és utólag, vagyis mielőtt a beteghez elmenének és miután attól visszatérnek kellő módon fertőtlenítik. Ez által saját, valamint hozzátartozóik egészségét, életét biztosítják. A fertőtlenítés legegyszerűbb módja pedig a következő: Mossuk meg kezeinket szappannal és meleg vízzel, azután 80 százalékos töménységű alkoholban (spiritusban) még egyszer megmossuk. Czélszerű; ha a kézmosáson kívül szánkat és az orlyukakat is kimossuk oly vízzel, a melybe az előbbi alkoholból néhány cseppet öntöttünk.

Égési sebek ellen. Egy amerikai orvos felolvasást tartott az égési sebekről és azok gyógyításáról. Ezen felolvasásában ugyancsak esattanósan bizonyította be, hogy mi az égési sebek orvossága. Felolvasása elején ugyanis egyik ujját leforrázta. Rögtön nagy hólyag keletkezett ujján, erre az egész sebet behintette kettő szén-savas natronporral s nedves ronggyal bekötötte. Az előadás végével a sebet bemutatta s fájdalomra már nem volt, a hólyag elenyészett s csak a bőr barnább színe árulta el a leforrázás helyét.

Egyszerű szer a tyukszem eltávolítására. Vegyünk jó meleg lábvizet, tegyünk bele fél kiló sót, azután kenjük meg egy finom szarvasbőr darabot fehér szurokkal, tegyük a tyukszemre s hagyjuk rajta, míg magától le nem esik. A siker felett egészen biztosak lehetünk.

Kajszi-liqueur. Vegyünk 20 darab érett kajszit, vágjuk apró darabokra. A kajszi magvakat törjük föl és belét zuzzuk szét és keverjük a kajszival össze, tegyük e mennyiséget egy nagy üvegbe, öntsük le egy liter pálinkával s tegyünk reá 1/2 kgr. törött cukrot. Kössük jól be az üveg száját s rázzuk fel a keveréket s hagyjuk néhány hétig állani, aztán élvezhető.

A p r ó s á g o k.

Ép azok, a kik tétlenül töltik az időt, az első, hogy annak rövidsége fölött panaszkodjanak.

A restség összes tehetségeinknek legbiztosabb romlása.

A legfényesebb ékesszólás az élet.

A mit Isten velünk már tett, elég arra, hogy tőle a többit hittel és bizalommal várjuk. (Bossuet.)

Ha magad boldogtalannak érezed, mások boldogításával boldogítsd szivedet.

A szerencse után nem sóhajtozni kell, hanem megragadni azt.

Irodalom.

„*A keresztény szeretet leánya*”. Emlékirat egy képpel. Közli: dr. Buza Sándor. Ára fizve 50 kr., diszkötésben 70 kr. (Kapható Litteczky és Reizer könyvkereskedésében Szatmáron. Az egyházi szépirodalom mezején tág tér nyílik katolikus szépirodolmunkák. Kevés oly mű van nálunk, mely a keresztény hitelveket, bibliai történeteket, s a katolikus böseletet szépirodalmi írásművek formájában terjesztené s tenné népszerűvé a kevés könyvet olvasó közönség között. Örömmel lehet tehát üdvözölni minden oly művet, mely valamely szépirodalmi műformában, kellemes, vonzó előadásban terjeszti a szent eszméket, s gyönyörködteti a buzgó hívők lelkeit.

Ilyen mű a „*A keresztény szeretet leánya*”, melyben „emlék-irat” formájában, az elbeszélő és leíró költészet összes szépségei vannak alkalmazva.

Sokban hasonlít e mű Eötvös „*Karthausi*”-jához, melynek szintén egy nemes lélek reflexiói kölcsönöznek kiváló szépséget és értéket. Csakhogy míg a „*Karthausi*”-ban egy nagy viharok után kitisztult s a bűnbánat által megújult lélek nagy és keserves élettapasztalatai forrásai a szép gondolatoknak, itt egy eredetileg tiszta és nemes lélek önmagából folyó, tisztán a buzgón hívés által megérlelt gondolatait olvassuk, melyeknek magvait a tanulás és a szülői nevelés hintették el benne.

E mű részleteiben válik különösen érdekessé és tanulságossá nemcsak apácák-nak készülő fiatal leányoknak, hanem felnőtt keresztény hívőknek is. Nyelve zengzest és szingazdag. Sokhelyütt valóságos versbeli ritmust érzünk ki belőle a nélkül azonban, hogy ennek folytonossága monotonná tenné az előadást.

A művésze önmagában is befejezett egész, de úgy látszik folytatása is következni, mert az apácát csak felavatásáig kíséri s azon a ponton hagyja el, midőn érdekességünket jövőendő életpályája iránt felköltötte.

Ajánljuk a szépen megírt, érdekes és tanulságos emlékiratot olvasni szerető katolikus közönségünk figyelmébe.

Van szerencsém a nagyérdemű színházlátogató közönség szives tudomására hozni, miszerint

„**Korona**” vendéglői
éttermem

a színházi előadás után is nyitva tartom.

Tisztelettel tudatom egyszersmint, hogy igyekezni fogok t. vendégeimet izletes ételek, kitűnő borok és frissen csapolt **sörrel** pontosan kiszolgálni ezen késő esti órákban is.

Kiváló tisztelettel:

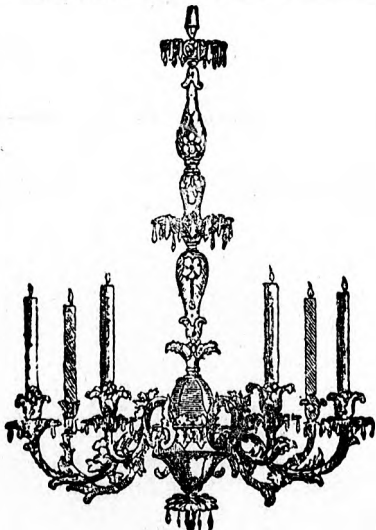
Weinberger Bernát.

GAVORA JÓZSEF

Az 1885. évi budapesti orsz. kiállításon a kiállítási nagy éremmel kitűnő munka- és jó ízlésért kitüntetve
BUDAPESTEN, IV. KERÜLET, VÁCZI-UTCZA 17. SZ.

Ajánlom dúsán felszerelt

EGYHÁZAK és KÁPOLNÁK BERENDEZÉSÉHEZ

szükséges tárgyaikat a legjutányosabb áron, a lehető legjobb kivitelben. Nevezetesen: Miseruhákat, **Pluviale, Dalmatica és Ornatusokat. Egyházi és társulati lobogók. — Mária-társulati, ipar-társulati, dal-egyleti és temetkezési egyleti zászlókat, st. szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket, fali- és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat, — Monstranciák, stáció-képek, oltárok, urkoporsókat, stb.**

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, Monstrancia, oltár-lámpák és oltár-gyertyatartók megeztetését vagy megaranyozását elvállalom és olesón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzések, valamint egyházi ruhákban. Egyházi eszűkék, oltárterítők, fali kereszték és iskola-kereszték. — Egyházi szövetek, Damastok stb.

Pontosságomat több százra menő elismerő levelekkel bizonyíthatom.

== Árjegyzék és költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök. ==

Szives tudomására hozom a n. é. közönségnek, miszerint **divatüzletemmel** kapcsolatosan egy

FÉRFI-SZABÓ MŰHELYT

állítottam föl, a melynél egy szakmájában teljesen képzett **fővárosi szabászt** és kellő számú segítő munkaerőt alkalmaztam. Ennélfogva képes vagyok úgy a **világiak** divatszerű, mint a **főtisztelendő papság** szokott igényeinek pontosan és kivánság szerint megfelelni.

Szatmártt,

Lengyel Imre,
kereskedő.

Lövy Miksa
Szatmár.

Ajánlja a n. é. közönségnek jól felszerelt

könyv- és papirkereskedését.

Bárhol megjelent **bel- és külhoni irodalmi termékek** az eredeti bolti árban **vidékre bérmentve** küldve.

Anyakönyvi, kivonati és számadási ıvek, valamint mindennemű egyházi nyomtatványok és kész bekötött anyakönyvi könyvek.

Páskuj Lajos, nagybőjti beszédek. 2 kötet 2 frt.

Philotea, vászonkötésben 1 frt, bőrkötésben 2 frt.

Alte und Neue Welt egész évre 3 frt 60 kr.

Az összeg előleges be- küldése mellett bérmentve küldöm.

IMAKÖNYVEK, SZENTKÉPEK

nagy választékban, nagyon jutányos árban.

Író, levélpapir, s mindennemű

ÍRÓSZEREK

nagy raktárát ajánlom.

Könyvjegyzéket kívánatra bérmentve és ingyen küldök.

Szatmártt, 1891. decz.

Tisztelettel:

Lövy Miksa

A legujabb Élvezeti- és Nép-Tápláló-Czikk,

mely minden osztályra nézve a legnagyobb fontosságú
EGY KÁVÉ IZŰ MALÁTA.

Kathreiner Kneipp maláta-kávéja

össze nem tévesztendő a pörkölt árpával, vagy a pörkölt malátakásával.

Szabadalmunk minden államban be van jelentve.

A babkávéhoz pótlék szükséges

Kathreiner Kneipp-maláta-kávéja

Fölülmul minden pótkávét,

egészséggel, élvezettel és költséghalmozással jár.

Kathreiner Kneipp-malátakávéja **nyitva soha nem bocsátatik áruba**, hanem csakis kék feliratu és oldalt látható védjeggyel ellátott fehér dobozokban. Az ár minden dobozon ki van téve és pedig: $\frac{1}{2}$ kilogramm 25 kr., ca. 200 gramm 10 kr., ca. 100 gramm 5 kr.

Kathreiner Ferencz utóda

Münchenben és Bécsben.

☞ *Megrendelhető minden gyarmatáru- és droguista kereskedés által.* ☞

200 szoba berendezés készletben.

Saját gyártmány: butorgyár alapított 1875.

Kitüntetve

M.-Sziget, 1892. első osztályu díszoklevél.

Budapest, 1885. nagy bronz éremmel.

Pécsett, 1888. nagy arany érem.

Temesvárott, 1891. nagy bronz érem.

Ezennel értesitem a n. é. közönséget, hogy

építészeti-, faragó-, asztalos-, kárpitos-, esztergályos és butor gyáramat Mármaros-Szigeten

Kitüntetve

M.-Sziget, 1882. első osztályu díszoklevél.

Budapest, 1885. nagy bronz éremmel.

Pécsett, 1888. nagy arany érem.

Temesvárott, 1891. nagy bronz érem.

fő-utca a bel- és külföld e nemű első rangu intézeteiben található ujtásokkal berendeztem, minek következtében az építészeti és butor asztalos ipar terén a **legnagyobb igényeknek** is képes vagyok megfelelni.

Gyári raktáromon — Mármaros-Szigeten — készletben vannak, mindennemű lakberendezések, magánházak és bárminemű közintézet számára. Felvállal mindennemű építészeti és asztalos munkát, továbbá bolti berendezéseket, portált stb.

Üzletemben már számos évek óta rendelkezésemre álló gépek, szárító kamara és kitűnő munkaerők biztosítékot nyújtanak, hogy minden megbízást szolid kivitelben pontosan és legolcsóbban eszközölhetek.

Vidéki megrendelések gyorsan teljesíttetnek.

A n. é. közönség félreértésének meggátlása ezéjjából van szerencsém kinyilatkoztatni, hogy fiók üzleteimet felhagytam és üzletem jelenleg csakis — Mármaros-Szigeten — fő-utca van elhelyezve.

A n. é. közönség nagybecsű pártolásáért esedezve maradtam
 kiváló tisztelettel

SCHWARZ VILMOS,
 építészeti és butorgyáros **M.-Szigeten.**

LITTECZKY és REIZER

könyv, papir és zenemű kereskedése
SZATMÁRON

a t. egyházi férfiak, tanítók, ügyvédek, mérnökök, jegyzők, gazdák, posta- és más hivatali irodák számára egyrészt raktáron tart, másrészt minden árfelemelés nélkül meg hozat: az irodalom bármely ágában s bármily nyelven megjelent **könyvet**, ajándéknak alkalmas díszműveket, ima- és képes könyveket.

Dúsan felszerelt raktárt tart: mindenféle író, levél, rajz és esomágozó **papirból**; író, rajz és festészeti szerekből; szent képek, olvasók, smás **egyházi szerekből**, egyházi, ügyvédi, községi, gazdasági és végrehajtói **nyomatványokból**. — Előfizetést elfogad minden bel- és külföldi folyóirat, napi és divat **lapra**. Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

A „Pázmány-sajtó”

könyvnyomdában
 egy 13—14 éves ifju tanulóul
 fölvetetik.